

important from educational point of view, with students active participation (self-control, self-evaluation).

Possibility of achieving upbringing aims during didactic classes rise, when teachers use methods which release learning by doing, discover and experience as well as methods especially directed towards upbringing interaction. In present paper, only those methods are presented, which are applied in upbringing teaching technology. Among them, we can distinguish: direct influence method which include among others persuasion and reward - punishment method, indirect influence method with example and mutual interaction method.

Persuasion method consists in producing in students' mind, beliefs, opinions as well as in attitudes changes according to tutor's upbringing assumptions. This method influence mainly intellect, but not only. Applying this method should lead to student's understanding and acceptance of rightness of behaviour standards which are obligatory in a given range. The effects of applying this method are influenced by: atmosphere of mutual trust and respect (teacher – learner); aim awareness which teacher wants to achieve, familiarity with situation which requires persuasion and selection of substantial arguments.

Reward and punishment method consists in expressing appreciation of well done work or disapproval towards actions which are against rules. Effectiveness of punishment – as well as reward - depends on whether punished individual (group) see it as objective, fair. Therefore, it should be sentenced with consideration and moderation.

Example method – is the most effective way of upbringing influence. It has huge value in teaching Technology. Teacher should stand as a good example. Organisation and equipment conditions of place when programme contents are realised depend on him. Teacher's idealisation (not rarely or for show) should be reinforced by offering other personality examples.

Mutual interaction in team method has different types at work and in life. It is connected with influence of: individual on individual, individual on team, team on individual and team on team. In terms of teaching Technology, stimulating team's influence on an individual usually can be found as desirable from upbringing point of view. It is connected with task regularity and quality of completing it by members of a team and ability of cooperating, subordinating to team's aims, co-responsibility for completing tasks etc.

Rationally organised and effectively carried out didactic process together with applying above methods and rules of educational teaching allows to realise and reach simultaneously upbringing aims and resulting from them educational aims.

To sum up, it should be stressed firstly that upbringing and educational aims do not appear separately and every teaching is upbringing and thus it should be considered in order to prepare pupils for life in times of fast developing technology. Secondly, in teaching Technology, one of very important educational result is not only social shape of desired beliefs and attitudes, but also reaching such a level of durability in order to create crucial behaviour stimulator and become resistant to opposite actions, which confirm the need of using discussed rules and methods in upbringing education. School has to shape a man who will further improve his personality and educate as well as will be able to combine individual aims together with those of a team.

BIBLIOGRAPHY

11. Lech K. Nauczanie wychowujace, Warszawa, 1967.
12. Zborowski J. Proces nauki domowej ucznia, Warszawa, 1961.
13. Okon W. Wprowadzenie do dydaktyki ogolnej, Warszawa, 1987.
14. Pochanke H. (red) Dydaktyka techniki, Warszawa, 1985.
15. Kuisiewicz Cz. Podstawy dydaktyki, Warszawa, 2005.

ЯЦИШИН ІРИНА

начальник відділу моніторингу,
позапланового контролю та взаємодії з органами місцевого самоврядування
управління Державної служби якості освіти у Тернопільській області

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН У СИСТЕМІ ОСВІТИ

В умовах масштабної модернізації функціонування суспільства об'єктивно виокремлюють як основний пріоритет інноваційний розвиток. Питання запровадження освітніх інновацій є актуальним для України, оскільки освіта є пріоритетною сферою розвитку сучасного суспільства [1]. Інноваційні процеси, що відбуваються в освіті, вимагають відповідних змін у професійній діяльності педагога, зокрема, якісної професійної підготовки фахівців.

Потребу модернізації галузі у зв'язку з визнанням її провідним чинником соціального прогресу обґрунтовано в Законах України «Про освіту» [1] і «Про повну загальну середню освіту» [2], Концепції Нової української школи [3], Державному стандарті початкової освіти, де чітко визначено складники, якими має забезпечуватися успішна організація освітнього процесу, а саме: умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно. Реалізація освітньої політики потребує принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства.

Не менш гострими є проблеми адаптації нововведення до нових умов роботи. Часто вони спричинені намаганнями пристосувати до конкретних умов педагогічні технології, елементи змісту навчання, які виявили свою ефективність в інших галузях, або концепції, розроблені в зовсім інших історичних умовах [4]. Таке механічне перенесення призводить до втрати змісту і глибинної суті інновації, що нерідко має наслідком її дискредитацію, розчарування багатьох людей, породжує нову хвилю консерватизму. Дуже актуальними сьогодні є слова стосовно впровадження ідей реформування освіти: «Трудність полягає не у сприйнятті нових ідей, а у відмові від старих уявлень» (Дені Дідро) [6].

Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні [4]. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності.

Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, що формує інноваційну позицію педагога. За структурою це складне інтегративне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості [3]. Як один із важливих компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу [5]. Джерела готовності до інноваційної діяльності сягають проблематики особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення педагога.

В інноваційних освітніх перетвореннях особливо високими є вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки вчителя, оскільки він повинен уміти спрямовувати освітній процес на особистість вихованця, вибудовувати свою професійну діяльність так, щоб кожен учень мав необмежені можливості для самостійного і високоефективного розвитку [4]. А це у принципово інших вимірах визначає проблематику і зміст професійної та особистісної підготовки педагога, актуалізує необхідність створення педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність, і відповідно на пошук нових підходів до підготовки майбутнього педагога [5].

Йдеться про те, що, під час навчання в інноваційному контексті, педагог має розвинути свою творчу уяву, отримати стійку систему знань, що розкривають суть, структуру і види інноваційної педагогічної діяльності, покращити власне вміння цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї з використанням інтелектуальних інструментів і механізмів самореалізації [5]. Окрім цього, найважливішим фактором можна вважати психолого-педагогічну компетентність, яка полягає у двох аспектах: знання про освоєння і впровадження інноваційних процесів у систему освіти та спеціальні психолого-педагогічні методи, прийоми і засоби, використання яких дає змогу активно включатися в інноваційну педагогічну діяльність [4].

Окрім цього, педагогу інноваційного спрямування під час освітнього процесу необхідно вміти реалізовувати себе в основних аспектах.

Аспекти інноваційної реалізації педагога

Інноваційна педагогічна реалізація	
Аспект	Експлуанація
Гуманізм	Довіра до вихованців, повага до їх особистості, гідності, впевненість у своїх здібностях і можливостях
Емпатія	Прагнення і вміння відчувати іншого як себе, розуміти внутрішній світ вихованців, сприймати їх позиції
Співробітництво	Поступове перетворення вихованців на співтворців освітнього процесу
Діалогізм	Уміння слухати дитину, цікавитися її думкою, розвивати міжособистісний діалог на основі рівності, взаємного розуміння і співтворчості
Самобутність	Творче самовираження, за якого педагог постає перед вихованцями не як позбавлений індивідуальності функціонер, а як особистість, котра має свою думку, відкрита у вираженні своїх почуттів, емоцій

Джерело: Розроблено автором на основі [4; 5; 6].

Професійна готовність є закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання. Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність та мотивація до інноваційної діяльності, оскільки мотивація - це бажання, відповідно у вчителя - бажання вчити, в учня - бажання вчитися [5].

Сучасний вчитель – «агент змін»: фасилітатор, тьютор, модератор, коуч з академічною свободою, укладач індивідуальних програм, тактик і стратег в освітній індивідуальній траєкторії дитини, фахівець, що досконало оволодів ІКТ та користується освітнім порталом з методичними та дидактичними матеріалами, українськими енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними онлайн-ресурсами [6].

Чи має такого педагога українська школа? Думаю, що питання риторичне.

Все починається стосовно цього не зі школи, а з університету [3]. Студент, якого упродовж навчання у вузі вчили комунікувати, досягати поставлених цілей, вести індивідуальну та групову роботу, дискутувати, перебувати у професійному середовищі, організувати і планувати свою діяльність й інших, дійсно може стати фасилітатором, коучем, тьютором, модератором і загалом – гарним сучасним вчителем Нової української школи.

Ми хочемо, щоб до школи прийшов фасилітатор (людина, що забезпечує успішну комунікацію в групі), коуч (той, хто допомагає комусь досягнути життєвої і професійної цілі, тренер, наставник), модератор (професійний ведучий, організатор роботи фокус-груп).

Тільки випробувавши себе в різних моделях навчання, можна обрати адекватні особистісні і професійні спрямованості методи, прийоми, способи роботи та сформувані необхідні в подальшому якості.

Підготовлений до професійної діяльності сучасний педагог Нової української школи має такі професійні й особистісні якості, що сприяють досягання бажаних результатів у професійно-педагогічній діяльності [4; 5; 6]:

- усвідомлення смислу і цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи;
- осмислена, зріла педагогічна позиція;
- уміння по-новому формулювати освітні цілі з предмета, певної методики, досягати і оптимально переосмислювати їх під час навчання;
- здатність вибудувати цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до дітей, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири;
- співвіднесення сучасної йому реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригування освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності;
- здатність бачити індивідуальні здібності дітей і навчати відповідно до їх особливостей;
- уміння продуктивно, нестандартно організувати навчання, тобто забезпечити творення дітьми своїх результатів і, використовуючи інноваційні технології, стимулювати їх розвиток;
- володіння технологіями, формами і методами інноваційного навчання, яке передбачає уміння на основі особистого досвіду і мотивів вихованців бути співтворцем мети їх діяльності, зацікавленим і компетентним консультантом і помічником у співвіднесенні мети з результатом, використанні доступних для дітей форм рефлексії та самооцінки;
- здатність бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців;
- уміння аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців;
- здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів;
- отримання задоволення від професійно-педагогічної діяльності.

Педагоги за своєю природою схильні до змін, хоч і не позбавлені консерватизму. Вони по-різному бачать нове і займають різні позиції стосовно педагогічних інновацій.

Готовність педагога до роботи в Новій українській школі формується не сама по собі, не у віртуальних розмірковуваннях, а під час педагогічної практики, акумулюючи все накопичене на попередньому етапі, сягаючи, завдяки цьому, значно вищого рівня [3]. Це означає, що кожен попередній рівень такої готовності є передумовою формування нових. Креативність педагога формується на основі наслідування досвіду, концепції, ідеї, окремого прийому, форми, методу з поступовим зменшенням питомої ваги наслідувального і зростанням питомої ваги творчого компонента педагогічної діяльності [5].

У творчих педагогів краще розуміння себе, висока самоповага, адекватна самооцінка, сильний зв'язок між такими підструктурами самосвідомості, як знання про себе, ставлення до себе, задоволеність своєю професійною діяльністю [3]. Але творчий, конструктивний педагог не обов'язково є педагогом з високим інноваційним потенціалом. Інтерес до новачій може співіснувати із спрямованістю не на розвиток вихованця, а на інші зовнішні цілі: підвищення престижу в очах адміністрації, колег, батьків вихованців, задоволеність від володіння «модними» методиками.

На сучасному рівні розвитку цивілізації особливу роль відіграє інноваційний потенціал суспільства, що потребує людей, здатних системно й конструктивно мислити, ризикувати та експериментувати, бути винахідливим, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї в різних галузях знання [4]. А це у свою чергу формує соціальне замовлення на нові підходи в системі освіти, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності, результатом якої має бути виховання «інноваційної людини». Для цього в освітній сфері має панувати дух творчості, постійного пошуку, які є живильним середовищем для нових ідей, шукань, досягнень [6].

Підготовка сучасного педагога, здатного впроваджувати ідеї особистісно-орієнтованої освіти, оригінально вирішувати актуальні освітні та соціокультурні проблеми, вимагає особливої організації його практичної та мислительної діяльності. Готовність до інноваційної діяльності обумовлюється організацією оптимального інноваційного середовища та спрямованістю педагогічної діяльності на інноваційність [4].

Своєчасне, об'єктивне з'ясування рівня сформованої готовності конкретного педагога до інноваційної діяльності в умовах реалізації освітніх інновацій дає змогу спланувати роботу

щодо розвитку його інноваційного потенціалу, який є важливим компонентом структурних професійних якостей.

Підсумовуючи, відзначимо, що мотиваційний, когнітивний, креативний і рефлексивний компоненти в сукупності репрезентують структуру готовності педагога до інноваційної діяльності. Ця готовність є особистісним утворенням, яке опосередковує залежність між ефективністю діяльності педагога і його спрямованістю на вдосконалення свого професійного рівня.

Реалізація цих принципів забезпечує системність у підготовці педагога до інноваційної діяльності як у період вузівського навчання, так і на етапі післявузівської освіти та в процесі методичного удосконалення педагогічної майстерності. Саме тому підготовка педагогів до змін в освітньому процесі є актуальним завданням сучасної формальної, неформальної та інформальної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/prijnyatopovij-zakon-pro-povnu-zagalnu-serednyu-osvitu-za-progolosuvali-450-nardepiv>
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. K.: TOB «Vydavnyчий дім “Плеяди”», 2017. – 206 с.
5. Нова школа у нових громадах: посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах / А. Сеїтосманов, О. Фасоля, В. Мархлевські. – К., 2017. – 128 с.
6. Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів II-ї Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 28 квітня 2017 р., м. Київ / редкол.: В. В. Сидоренко, М. І. Скрипник, Я. Л. Катюк. – К.: Агроосвіта, 2017.